

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ
ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਭੰਡਾਰੀ
ਭਰਤੂ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਦੋਸ਼ੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਬਨਾਮ
ਰਾਜ—ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1955 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 1066।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ-ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 30 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 30 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਧਾਰਾ 30 ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਧੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 435/439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਡਾਇਲ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰੋਹਤਕ, ਗੁੜਗਾਓਂ ਵਿਖੇ, ਮਿਤੀ 23 ਸਤੰਬਰ, 1955, ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਆਰ. ਕਾਲੀਆ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਗੁੜਗਾਓਂ, ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮਿਤੀ 22 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਪੀ ਸੀ ਪੰਡਿਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਭੰਡਾਰੀ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੁੜਗਾਓਂ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ 22 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ, ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1952 ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਧੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਗੁੜਗਾਓਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ 1954 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੜਗਾਓਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 22 ਜੁਲਾਈ 1955 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਗੁੜਗਾਓਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਧੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ?

17 ਅਕਤੂਬਰ 1952 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਿਰਫ ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਨ।

ਜੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 30 ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੜਗਾਓਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਲਈ ਗੁੜਗਾਓਂ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੜਗਾਓਂ ਤਬਾਦਲੇ 'ਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 30 ਦਸੰਬਰ

1954 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁੜਗਾਉਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨਾ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਨੂੰ ਗੁੜਗਾਉਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 30 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 30 ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਗੁੜਗਾਉਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। (ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਬੋਰੋਹਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ (I.L.R. 2 Cal. 117)।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀਆ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਾਜਨ ਚੌਘ, ਅਨੁਵਾਦਕ